

Do Brna široká cesta

re
ce
n
z
e

KOSEK, Pavel, Hana BOČKOVÁ, Martin DROZDA, Jiří DUFKA, Věra FROLCOVÁ, Marie HANZELKOVÁ, Andrea JOCHMANOVÁ, Kateřina KOVÁROVÁ, Petra MEDŘÍKOVÁ, Jana POLÁKOVÁ, Tomáš SLAVICKÝ a Markéta VLKOVÁ. *Do Brna široká cesta: Kramářské písně se světskou tematikou: Katalog k výstavě (2020)*. Ed. Hana Glombová. Brno: Moravské zemské muzeum, 2020. 128 s. ISBN 978-80-7028-532-9.

Především zájemcům o jihomoravskou kulturu se ve formě katalogu dostává do rukou poměrně krátká, a přesto široce sdělná a nápaditá publikace. Jejím primárním cílem je představit různorodému spektru návštěvníků výstavu a tisky kramářských písní z více fondů, které tato událost nabízí ke zhlédnutí. Výstava nese tentýž název jako katalog, tedy *Do Brna široká cesta. Kramářské písně se světskou tematikou*. Navštívit výstavu bylo možné v brněnském Dietrichsteinském paláci Moravského zemského muzea od 4. 9. 2020 do 7. 3. 2021. Jen na okraj podotýkáme, že výstava získala cenu České národopisné společnosti v kategorii výstava/expozice za rok 2020. Vzhledem k celostátním restrikcím souvisejícím s pandemií mohlo zájemcům o výstavu též přijít vhod sedmiminutové video na webu muzea, které nabízí aspoň stručné seznámení s výstavou. Přestože tištěný katalog funguje jako průvodce světem kramářských písní a jeho realit, dobře se uplatní i bez toho, aby jeho recipient průběžně pozoroval vystavená díla.

Nemalý počet odborníků nabízí širokospektrální poučení jak pro laika, který se s problematikou kramářské písně setkává poprvé, tak pro již obeznámeného zájemce o tento rozsáhlý fenomén.

Vydání katalogu a vůbec dlouhodobou práci s kramářskými písněmi nejen z fondů Moravské zemské knihovny nebo Etnologického ústavu Akademie věd ČR umožnil rozsáhlý projekt NAKI II *Kramářské písně v brněnských historických fondech* pod záštitou Ministerstva kultury ČR. Hlavními výzkumníky a popularizátory výsledků tohoto projektu jsou zaměstnanci Moravské zemské knihovny, Moravského zemského muzea, Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

a Etnologického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i. Spolupracovali s nimi i externisté a studenti různých oborů.

Právě celkový interdisciplinární přístup, jenž je výsledkem víceleté spolupráce zmíněných institucí, na první pohled vyděluje tuto publikaci z řady katalogů k výstavám a jiným časově omezeným událostem. Ryze praktickou úlohu publikace coby neživého průvodce stejnou, ne-li větší měrou doplňují teoretické, avšak čtivé texty, které čtenáře seznamují s původem kramářské písně v české i světové produkci, podobou tisků, okolnostmi jejich prodeje nebo třeba hudební stránkou. Zatímco jazykové charakteristiky se zde ujal především Pavel Kosek (Ústav českého jazyka FF MU), literárně-motivické a širše společenské hledisko rozebírá Hana Bočková (Ústav české literatury FF MU) a Jana Poláková (Etnografický ústav MZM). Zvláště zajímavá – a to i pro odborníka – může být kapitola Marie Hanzelkové (Ústav české literatury FF MU) o evropských paralelách kramářské písně a její důležitosti pro tamní kulturu. Kromě anglických *broadside ballads*, velmi blízkého fenoménu, poznáváme podobné útvary ze zemí východní, jižní nebo severní Evropy. Jak se ovšem čtenář či návštěvník výstavy dozví, kramářská píseň je mnohvrstevnatá a kulturně obsáhlá, a proto je stejný, ne-li větší prostor publikace dedikován konkrétní podobě tisků a jejich okolnostem. Kromě oblasti literatury či lingvistiky tak na problematiku nahlížíme optikou etnologa a muzikologa. Ukázkou může být kapitola Martina Drozdy a Jiřího Dufky (MZK), která seznamuje s typickým provozem tiskárny a samotným procesem tisku. Dále je blíže konkretizována grafická podoba běžné dochované kramářské písně, a v neposlední řadě zjišťujeme, jak probíhala její prezentace ve veřejném prostoru.

Laik se dnes s velkou pravděpodobností setká se ztvárněním této produkce v některých televizních pohádkách, postavu starého flašinetáře si snad dokáže představit díky beletrii nebo ojedinělému divadelnímu znázornění. O to přínosnější pro něj může být poučení o typech skutečných, historicky doložených zpěváků/recitátorů. Trochu překvapivě může na recipienta působit skutečnost, jež vyplývá z oddílu Věry Frolcové (Etnologický ústav AV ČR) o hudební stránce kramářské písně; totiž že na rozdíl od originality, již oceňujeme a vyhledáváme dnes, tvůrci či producenti preferovali užívání známých, často lidových nápěvů, a to i v případě písní s odlišnou tematikou. O vlivu kramářské písně na moderní popkulturu (právě i díky dobře známým melodiím a motivům) se ostatně lze dočíst v části Konec kramářské písně?

Snaha uspokojit odborněji zaměřeného zájemce, ale i laika, který se s kramářskými písněmi podrobněji seznamuje poprvé, se projevuje i v tzv. katalogové

části. Ta zaujímá zhruba polovinu výtisku. Má podobu dvojstránek, z nichž levá stránka vždy blíže specifikuje nějaký jev související s konkrétní vybranou písní – jde tedy o stránku textovou –, a stránka protilehlá předkládá obrazový materiál. V tomto případě jde o fotografii titulního listu kramářské písně, notový záznam, obrázek znázorňující život na vsi nebo třeba převzatou ilustraci tiskařského stroje. Publikace tak prokazuje interdisciplinární zaměření i v této polovině, kombinace poznatků z různých oborů nicméně funguje v příjemné a čtivé symbióze. Práce na zhodnocení a popularizaci kramářských písní z různých fondů, jak již bylo předestřeno, ostatně probíhala v rámci projektu již delší dobu a byla také koncipována jako součinnost odborníků více oblastí.

Zbývá dodat, že případný zájemce o problematiku kramářských písní se jistě spokojí s odbornou bibliografií, jejíž seznam se nachází v závěru publikace. Pro badatele je k dispozici i seznam jednotlivých tisků.

Michaela Vašíčková

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.